

Κείμενο 1**Η άλλη δημοσιογραφία**

Άρθρο του Ηλία Βεργίτη, αρχισυντάκτη στο ειδησεογραφικό τμήμα της διαδικτυακής πύλης in.gr, το οποίο δημοσιεύτηκε στις 24.11.2008 στην ψηφιακή έκδοση της εφημερίδας Το Βήμα. Το κείμενο τροποποιήθηκε κατάλληλα για τις ανάγκες της αξιολόγησης.

Θα μπορούσε να ειπωθεί – με αρκετή δόση ιστορικής αυθαιρεσίας, είναι αλήθεια – ότι ο Θουκυδίδης υπήρξε ο πρώτος δημοσιογράφος της Ιστορίας, διότι κατέγραψε γεγονότα απογυμνωμένα από τα μυθολογικά τους στοιχεία, σε μια γλώσσα λαϊκή και κατανοητή από όλους. [...] Στους 26 αιώνες που μεσολάβησαν από τότε η είδηση πλέον μεταδίδεται σε κλάσματα του δευτερολέπτου και τα περιθώρια για ταυτόχρονη ανάλυσή της ολοένα στενεύουν. Τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης αναζητούν νέες διεξόδους μπροστά στις αυξημένες απαιτήσεις ενός νέου είδους κοινού, που απαιτεί γρήγορη, έγκυρη, σαφή και κυρίως «έξυπνη» ενημέρωση. Μπορεί άραγε το διαδίκτυο – αν και βρίσκεται ακόμη στην εφηβική ηλικία – να εκφράσει το εξελισσόμενο αυτό αίτημα; Τι είναι τελικά αυτό που διαφοροποιεί σήμερα τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης από τα παραδοσιακά;

Το πρώτο στοιχείο είναι το κοινό τους. Γνωρίζουμε, λίγο ως πολύ, το target group¹ των εφημερίδων, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου: το σύνολο του πληθυσμού στον χώρο εμβέλειάς τους, ο οποίος κατά κύριο λόγο περιορίζεται εντός εθνικών συνόρων. Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων τα πράγματα είναι διαφορετικά: καταναλωτές του προϊόντος είναι αναγκαστικά όσοι διαθέτουν την τεχνική δυνατότητα να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτό. Δεύτερο στοιχείο διαφοροποίησης είναι το προφίλ του μέσου «αναγνώστη». Το προφίλ του αναγνώστη εφημερίδας διαφοροποιείται σε πολλά σημεία από αυτό του ακροατή ραδιοφώνου και του τηλεθεατή, αλλά στη σκληρή ουσία του πράγματος υπάρχει ένα ενοποιητικό χαρακτηριστικό: η μαζικότητα. Και τα τρία παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται σε όλους. Από τη νοικοκυρά, τον οδηγό ταξί, τον δημόσιο υπάλληλο ως τον πανεπιστημιακό λειτουργό, τον φοιτητή και τον συνταξιούχο. Όλοι είναι δυνάμει «πελάτες». Στο διαδίκτυο τα πράγματα είναι διαφορετικά. Τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης απευθύνονται – ακόμη – σε μια «ελίτ» πολιτών. Πρόκειται για ανθρώπους 20-40 ετών, μέσου ως ανώτερου βιοτικού επιπέδου, συνήθως μορφωμένους και πολύγλωσσους. Για τον λόγο αυτόν το κοινό των διαδικτυακών μέσων είναι πιο απαιτητικό και πιο ενημερωμένο.

Οι διαφορές όμως γίνονται σαφέστερες σε ό,τι αφορά την αμεσότητα και τη διεισδυτικότητα της είδησης. Ο Τύπος – είναι σαφές – ενημερώνει για τα γεγονότα με μια καθυστέρηση τουλάχιστον έξι ωρών, δίνοντας όμως τη δυνατότητα στον αναγνώστη να εμβαθύνει στην είδηση, προσφέροντας την ανάλυσή της σε έναν πεπερασμένο χώρο χαρτιού. Το ραδιόφωνο είναι ευέλικτο και ενημερώνει άμεσα για γεγονότα που μόλις συνέβησαν, χωρίς όμως να έχει τη δυνατότητα να συνδέσει με τα προηγούμενα που οδήγησαν σε αυτά και χωρίς να δίνει στον ακροατή μια σφαιρική εικόνα της κατάστασης, όπως θα έκανε μια εφημερίδα. Η δε τηλεόραση είναι άμεση όσο και το ραδιόφωνο αλλά παραμένει δέσμια της εικόνας, δηλαδή του εντυπωσιασμού: γεγονότα με καλή εικόνα γίνονται βασικές και ουσιαστικές ειδήσεις. Ειδήσεις χωρίς εικόνα «θάβονται» σε μερικά δευτερόλεπτα στο τέλος των δελτίων. Το ίντερνετ είναι το μοναδικό μέσο που λειτουργεί με όλα τα πλεονεκτήματα των υπολοίπων και με τα επιπλέον που του δίνουν τα τεχνικά χαρακτηριστικά του. Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα – μέσα σε ελάχιστα λεπτά – για την είδηση που αυτός επιθυμεί, πληροφορείται για προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από άπειρες πηγές, αρθρογραφία και, κυρίως, όλα αυτά παραμένουν στη διάθεσή του θεωρητικά για πάντα, αποθηκευμένα κάπου στο Διαδίκτυο.

Κείμενο 2**Παλιές φωτογραφίες**

Ποίημα του Τίτου Πατρίκιου (1928-) από τη συλλογή, Συγκατοίκηση με το παρόν, Κέδρος, 2011.

Πάλι κοιτάζω παλιές φωτογραφίες
από διαδηλώσεις, πορείες, συγκεντρώσεις
σε δρόμους, σε γήπεδα, σε πλατείες
φωτογραφίες του '65, του '68, του '74, του '81.
Μέσα σε ομοιόμορφα πλήθη
προσπαθώ να μεγεθύνω τις φυσιγνωμίες
να ξεχωρίσω την έκφραση του κάθε ανθρώπου
τη θεληματική, την ανυποχώρητη, την εξεγερμένη
την αιματοβαμμένη, τη χαρούμενη
όμως τα πρόσωπα δείχνουν ξεθωριασμένα
όπως το χαρτί των παλιών εφημερίδων
όπως οι περσινές και οι προπέρσινες ειδήσεις.
Άραγε απ' όλους ποιοι πέθαναν και ξεχαστήκαν
ποιοι από τότε κιόλας ήσαν αγνοημένοι
ποιοι βρίσκονται και σήμερα μαζί
ποιοι ονειρεύονται από κοινού το ίδιο όνειρο
ποιοι ακόμα μιλάνε μεταξύ τους
ποιοι μένουν χωμένοι χώρια στη γωνιά τους
ποιοι βρίσκουν καταφύγιο στην αβεβαιότητα
ποιοι στην ατράνταχτη σιγουριά;
Όσο κοιτάζω τις παλιές φωτογραφίες
τόσο πιο καθαρά το βλέπω
περισσότερο κι από το παρελθόν
το μέλλον είναι που δεσμεύει.

¹ ομάδα-στόχος

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αποδώσεις συνοπτικά σε 60 - 70 λέξεις τις διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και το διαδίκτυο, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο Ηλίας Βεργίτης κάνει χρήση του ερωτήματος «*Τι είναι τελικά αυτό που διαφοροποιεί σήμερα τα ιντερνετικά μέσα ενημέρωσης από τα παραδοσιακά;*»

Να αιτιολογήσεις τον ρόλο του ερωτήματος αυτού στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αποδώσεις τον ρόλο των ακόλουθων σημείων στίξης στο νόημα του Κειμένου 1:

α. της διπλής παύλας και του ερωτηματικού στο χωρίο: «*Μπορεί άραγε το διαδίκτυο – αν και βρίσκεται ακόμη στην εφηβική ηλικία – να εκφράσει το εξελισσόμενο αυτό αίτημα;*» (1^η παράγραφος]

β. της άνω και κάτω τελείας στο χωρίο: «*Στην περίπτωση των διαδικτυακών μέσων τα πράγματα είναι διαφορετικά: καταναλωτές του προϊόντος είναι αναγκαστικά ...*» (2^η παράγραφος]

γ. των εισαγωγικών στο χωρίο: «*Ειδήσεις χωρίς εικόνα «θάβονται» σε μερικά δευτερόλεπτα στο τέλος των δελτίων*» (3^η παράγραφος]

δ. των κομμάτων στο χωρίο: «*Ο αναγνώστης ενημερώνεται άμεσα – μέσα σε ελάχιστα λεπτά – για την είδηση που αυτός επιθυμεί, πληροφορείται για προηγούμενα γεγονότα, έχει στη διάθεσή του απεριόριστο οπτικοακουστικό υλικό, αναλύσεις από άπειρες πηγές, αρθρογραφία...*» (3^η παράγραφος]

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΑΛ Α ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑ 17231)

Να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων), που θα αναρτηθεί στον ιστότοπο του σχολείου σου, στο οποίο θα αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για την αρνητική επίδραση της παραπληροφόρησης και της υπερ-πληροφόρησης. ~~Μπορείς να αξιοποιήσεις παραδείγματα και πληροφορίες από το κείμενο.~~

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3

α. Να εντοπίσετε μια μεταφορά και μια παρομοίωση και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.

β. Να εντοπίσετε ποιο ρηματικό πρόσωπο χρησιμοποιεί η φωνή του ποιητικού υποκειμένου και γιατί.

γ. Να εντοπίσετε τα ερωτήματα και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τη στάση της ποιητικής φωνής απέναντι στο παρελθόν και το μέλλον, εστιάζοντας στο περιεχόμενο των τεσσάρων τελευταίων στίχων του ποιήματος (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το διαδικτυο, αντίθετα με τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, δεν απευθύνεται σε όλους αλλά σε ένα περιορισμένο, μορφωμένο, ευκατάστατο και νεανικό κυρίως κοινό. Συνδυάζει τα θετικά των παραδοσιακών μέσων, δηλαδή την άμεση ενημέρωση, τον συσχετισμό με προηγούμενα γεγονότα, την οπτικοποίηση και ανάλυση της πληροφορίας. Παράλληλα, αξιοποιεί τις νέες τεχνικές δυνατότητες και οι πληροφορίες που μεταφέρει είναι πάντοτε προσβάσιμες στον χρήστη τους.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ρόλος του ερωτήματος είναι δομικός. Ο συγγραφέας με βάση το ερώτημα που θέτει στην αρχή του κειμένου του και την απάντηση σε αυτό οργανώνει αποτελεσματικά το κείμενό του. Αναρωτιέται αρχικά σε τι διαφοροποιούνται τα διαδικτυακά από τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και στη συνέχεια επισημαίνει τις διαφορές αυτές. Με τη χρήση του ερωτήματος το κείμενο αποκτά συνοχή.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. διπλή παύλα = σχόλιο, δευτερεύουσα πληροφορία / ερωτηματικό = προβληματισμός, απορία,

β. άνω και κάτω τελεία = επεξήγηση,

γ. εισαγωγικά = μεταφορά,

δ. κόμματα = παράθεση πληροφοριών, ασύνδετο σχήμα,

ΘΕΜΑ 2 (ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΑΛ Α ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΜΑ 17231)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Κειμενικό είδος: Διαδικτυακό άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).

Συντάκτης: Ο μαθητής/η μαθήτρια.

Αποδέκτης: Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης του διαδικτύου κατά δεύτερο λόγο.

Ύφος λόγου: Οικείο (χρήση α' και γ' ρηματικού προσώπου, προσεγγμένο λεξιλόγιο).

Γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

να αναφερθεί συνοπτικά στην παραπληροφόρηση και στην υπερ-πληροφόρηση (αποσιώπηση γεγονότων ή κατασκευή άλλων, υπερβολική και δραματοποιημένη παρουσίαση των ειδήσεων, μεροληπτικός σχολιασμός τους, βομβαρδισμός της κοινής γνώμης με πληροφορίες από όλα τα μέρη της υφής, έμφαση σε ασήμαντες ή αποκρουστικές και σοκαριστικές λεπτομέρειες).

να διακρίνει δύο αρνητικές συνέπειες της παραπληροφόρησης και της υπερ-πληροφόρησης, τεκμηριώνοντας την άποψή του/της (π.χ. ο πολίτης χειραγωγείται και υποβάλλεται σε συγκεκριμένο τρόπο σκέψης, με αποτέλεσμα είτε να αρνείται την αποκρουστική πραγματικότητα είτε να εξοικειώνεται με αυτή, η κοινή γνώμη αποπροσανατολίζεται, εθίζεται στη δραματοποίηση, ασχολείται με τα επουσιώδη ζητήματα και χάνει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει με γνώση και κρίση τα σημαντικά προβλήματα).

Θετικά αξιολογούνται:

Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος

Η αξιοποίηση πληροφοριών από το κείμενο αναφοράς

Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί η παραπληροφόρηση επιδρά αρνητικά στη ζωή των ανθρώπων;)

Αρνητικά αξιολογούνται:

Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος

Ένας γενικόλογος πρόλογος

Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης

Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.

ΘΕΜΑ 3

α. Στους στίχους «όμως τα πρόσωπα δείχνουν ξεθωριασμένα / όπως το χαρτί των παλιών εφημερίδων» παρατηρείται μεταφορά και παρομοίωση, οι οποίες δίνουν έμφαση, ζωντάνια και αμεσότητα, ενώ παράλληλα αισθητοποιούν την κατάσταση στην οποία αναφέρεται το ποιητικό υποκείμενο. Συγκεκριμένα, κάνουν αισθητό το πόσο θαμπά είναι τα πρόσωπα αυτά στο μυαλό του ποιητικού υποκειμένου που μοιάζουν με παλιό χαρτί εφημερίδας.

β. Το ποιητικό υποκείμενο μιλάει σε α' ενικό πρόσωπο καθιστώντας το ύφος προσωπικό και εξομολογητικό, αφού καταγράφει τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τους προβληματισμούς του.

γ. Το ποιητικό υποκείμενο απευθύνει κάποια ερωτήματα είτε σε κάποιο φανταστικό πρόσωπο, είτε στον εαυτό του είτε στον αναγνώστη. Με αυτό τον τρόπο το ύφος του ποιήματος καθίσταται πιο ζωντανό κι άμεσο προβληματίζοντας τον αναγνώστη.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποιητικό υποκείμενο νοσταλγεί το παρελθόν κοιτάζοντας τις παλιές φωτογραφίες, οι οποίες δηλώνουν μια αγωνιστική διάθεση των ανθρώπων (διαδηλώσεις, πορείες) καθώς και μια κατάσταση πάνδημης συμμετοχής σε πολιτικά γεγονότα (συγκεντρώσεις σε δρόμους, σε γήπεδα, σε πλατείες). Από την άλλη φαίνεται να προβληματίζεται περισσότερο για το μέλλον, να δεσμεύεται από την ευθύνη που έχει απέναντι στις επόμενες γενιές, να τις ευαισθητοποιήσει και να ενισχύσει την αγωνιστική τους στάση. Θα μπορούσε

κάποιος να πει ότι δηλώνει την απογοήτευσή του από την έλλειψη αγωνιστικότητας που χαρακτηρίζει τους ανθρώπους της σύγχρονης εποχής και ότι εκφράζει, πέρα από την απογοήτευση, και το δικό του χρέος να δράσει κοινωνικά και να μην μείνει σε μια νοσταλγική αναπόληση του παρελθόντος του.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό ΛύκειοΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-archiki-selida>)».